

Michał Szandufa

ORCID: 0000-0003-0685-5440
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Narzędzia cyfrowe w edukacji i kulturze seniorów w kontekście pandemii SARS-CoV-2

Digital Tools in the Education and Culture
of Senior Citizens in the Context of
the SARS-CoV-2 Pandemic

Abstrakt

Celem przeprowadzonych badań jest próba oceny sposobu funkcjonowania Uniwersytetu Trzeciego Wieku działającego na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie w latach 2019–2022 w kontekście wykorzystania w procesie kształcenia narzędzi cyfrowych. Na podstawie zebranych danych i przeprowadzonej analizy podjęto próbę uzyskania odpowiedzi na następujące pytania badawcze: Jaka formuła została wówczas przyjęta, jeśli chodzi o sposób prowadzenia wykładów, organizowania uroczystości akademickich i innych wydarzeń naukowych oraz kulturalnych w okresie obowiązujących restrykcji sanitarnych spowodowanych pandemią SARS-CoV-2? Jaka była aktywność słuchaczy podczas zastosowania nowych metod i technik kształcenia? Czy narzędzia cyfrowe, wdrożone wówczas w celu realizacji zadań, znalazły zastosowanie po zniesieniu obowiązkowych restrykcji sanitarnych?

Słowa kluczowe: edukacja osób starszych, pandemia SARS-CoV-2, kultura, kształcenie na odległość, technologie informacyjno-komunikacyjne.

Abstract

The aim of the research is to assess the functioning of the University of Third Age, operating at the University of Agriculture in Krakow in 2019–2022, in the context of the use of digital tools in the education process. Based on collected data and conducted analysis, an attempt was made to obtain an answer to the following research questions: What formula was adopted then, in terms of the way of conducting lectures, academic ceremonies and other scientific and cultural events during sanitary restrictions caused by the SARS-CoV-2 pandemic? What was the activity of the listeners using new methods and techniques of education? Were the digital tools, implemented at that time, applied after the abolition of mandatory sanitary restrictions?

Keywords: education of elderly people, SARS-CoV-2 pandemic, culture, distance learning, information and communication technologies.

Uniwersytet Trzeciego Wieku – kształcenie ustawiczne na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie

W ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., w art. 11. Ust. 1 pkt. 10 czytamy, że do podstawowych zadań każdej szkoły wyższej należy m.in. działanie na rzecz społeczności¹. Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie na podstawie ww. przepisów prawa reguluje w statucie zapisy określające podstawowe zadania Uczelni. Do tych zadań należy m.in. stwarzanie odpowiednich warunków do wszechstronnego rozwoju społeczności lokalnych i regionalnych². Odpowiedzią na postawione w tym zakresie cele jest m.in. działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku prowadzona przy Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie³. Nadrzędnym zadaniem jednostki jest propagowanie modelu uczenia się przez całe życie. Rozumie się przez to m.in.: społeczną aktywizację wyrażoną w inicjatywach edukacyjnych i artystycznych oraz popularyzowanie wiedzy i umiejętności seniorów⁴. Wachlarz inicjatyw podejmowanych zarówno przez kierownictwo UTW,

1 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r., poz. 742, t.j.).

2 Statut Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 14 grudnia 2022 r., § 4 pkt 3.

3 Zarządzenie Nr 15/2010 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 30 kwietnia 2010 r.

4 Regulamin Uniwersytetu Trzeciego Wieku (Załącznik do Zarządzenia Rektora Nr 155/2020 z dnia 10 września 2020 r.), § 2, ust. 1.

jak i samych słuchaczy jest imponujący i nad wyraz różnorodny; obejmuje on: tradycyjne wykłady tematyczne, lektoraty, warsztaty, konferencje popularno-naukowe, zajęcia ruchowe, wolontariat, imprezy i uroczystości kulturalne oraz bardzo popularną w ostatnim czasie turystykę senioralną⁵. Wszystkie podjęte inicjatywy i działania skutkują poprawą jakości życia seniorów i przyczyniają się do utrzymania dobrej kondycji fizycznej, umysłowej i psychicznej⁶ oraz, co ważne, przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu.

Narzędzia cyfrowe jako nowe formy aktywizacji seniorów

Pandemia SARS-CoV-2 wpłynęła znacząco na życie społeczne – w tym także na nauczanie i uczenie się. Jak wynika z raportu opracowanego przez Joannę Mazur, w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 szkoły wyższe w Polsce w zaledwie kilka tygodni przeszły z nauczania stacjonarnego na nauczanie zdalne⁷. Pandemia znacznie przyspieszyła wdrażanie nowoczesnych metod edukacji. Zmiany te dotknęły również edukację senioralną. W tej kryzysowej sytuacji zaistniała potrzeba szukania nowych rozwiązań, aby nauczanie nie tylko było możliwe, lecz również pozostało interesujące i efektywne⁸. Współczesne narzędzia cyfrowe w zakresie realizacji zajęć dydaktycznych podczas pandemii SARS-CoV-2 stały się jedyną lub przynajmniej dominującą formą kształcenia. W efekcie uniwersytety trzeciego wieku, chcące w okresie pandemii kontynuować swoją aktywność, stanęły przed poważnym wyzwaniem w zakresie przygotowania seniorów do korzystania z nowoczesnych narzędzi kształcenia na odległość.

Kierownictwo Uniwersytetu Trzeciego Wieku funkcjonującego przy Uniwersytecie Rolniczym podjęło działania na rzecz aktywizacji swoich słuchaczy w kluczowym i najtrudniejszym dla nich okresie (niejako przejściowym), tzn. w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020.

5 Izabella Majewska, Joanna Roczniwska, *Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie* (Kraków: Biuro Informacji i Promocji Uniwersytetu Rolniczego, 2012), 129.

6 Agnieszka Palma, „Uniwersytet trzeciego wieku – uczy, integruje i aktywizuje”, *Folia Oeconomica Acta Universitatis Lodzianis* 6/357 (2021): 41.

7 Joanna Mazur, *Nauczanie zdalne. Oswojenie (nie)znanego Wpływ pandemii COVID-19 na szkolnictwo wyższe* (Warszawa: Inkubator Uniwersytetu Warszawskiego, 2021), 3.

8 Anna Winiarczyk, Tomasz Warzocha, „Edukacja zdalna w czasach pandemii COVID-19”, *Forum Oświatowe* 33/1 (2021): 61–76.

Czynności te obejmowały m.in.: stały kontakt telefoniczny pracowników UTW z seniorami („Chcesz porozmawiać – zadzwoń”, „Telefon Trzeciego Wieku”)⁹, oficjalne listy¹⁰ od kierownictwa UTW kierowane do seniorów (10 listów przez cały badany okres) publikowane na stronie WWW Uniwersytetu Trzeciego Wieku¹¹. Z uwagi na ograniczony kontakt osobisty słuchaczy działania te były istotnym elementem wsparcia dla zdrowia psychicznego seniorów¹². W maju 2020 roku Ministerstwo Rozwoju oraz Główny Inspektor Sanitarny ogłosili drugi etap odmrażania gospodarki¹³, co umożliwiło kierownictwu UTW w semestrze letnim w roku akademickim 2019/2020 organizację pojedynczych spotkań w plenerze (warsztaty zielarskie) w grupach liczących do 25 osób¹⁴.

W kolejnym roku akademickim – 2020/2021 – zajęcia dydaktyczne, tj. wykłady i seminaria, prowadzone były w formie kształcenia na odległość. Przyjęta formuła uwzględniała wytyczne i zalecenia wynikające m.in. z Zarządzenia Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 6 sierpnia 2020 r.¹⁵

Ważnym czynnikiem odgrywającym istotną rolę w tworzeniu przyjaznych seniorom warunków zdalnej edukacji było rzetelne informowanie o podejmowanych decyzjach dotyczących organizacji zajęć dydaktycznych, w tym pracy nad obsługą nowych narzędzi cyfrowych. W istocie współczesne technologie znacząco ułatwiają bezpośredni kontakt w czasie rzeczywistym pomiędzy wykładowcą a uczniem (słuchaczem)¹⁶, pod warunkiem że każda ze stron potrafi umiejętnie się tymi urządzeniami posługiwać. Przedstawiciele obecnego pokolenia dorastali w przestrzeni

9 Oficjalna strona Uniwersytetu Trzeciego Wieku, <https://utw.urk.edu.pl/index/site/6166/7961> (dostęp: 23.06.2023).

10 Treść listów opracowywana była przez prof. Kazimierza Wiecha – kierownika UTW. Przyjmowały one formułę oficjalnych pism publikowanych na stronie WWW UTW. Były elementem wsparcia dla zdrowia psychicznego seniorów, zawierały własne przemyślenia oraz podstawowe informacje i zagadnienia praktyczne, dotyczące m.in. organizacji zajęć dydaktycznych lub obowiązujących przepisów sanitarnych etc. Zob. Archiwum Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego, „Sprawozdanie z działalności UTW UR w okresie pandemii”, Kraków 18 grudnia 2020, mps, b. sygn.

11 ACKiKU, „Sprawozdanie z działalności UTW UR w okresie pandemii”, Kraków 18 grudnia 2020, mps, b. sygn.

12 Kazimierz Wiech. Informacja udzielona autorowi 25 maja 2023 r.

13 GOV.pl, *Koronawirus: informacje i zalecenia*, <https://www.gov.pl/web/koronawirus/kolejny-etap> (dostęp: 23.06.2023).

14 ACKiKU, „Sprawozdanie UTW w roku akademickim 2019/2020”, mps, b. sygn.

15 Zarządzenie Nr 146/2020 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 6 sierpnia 2020 r., § 1 pkt 3.

16 Winiarczyk, Warzocha, „Edukacja zdalna w czasach pandemii COVID-19”, 61–76.

multimedialnej, w związku z czym technologie cyfrowe stanowią ich naturalne środowisko, w którym poruszają się bez większych problemów. Jest to pokolenie kultury obrazu, podczas gdy pokolenie senioralne wychowane było przede wszystkim na książce drukowanej – zatem konieczne było zdobycie przez jego przedstawicieli podstawowych umiejętności z zakresu nowych technologii cyfrowych, aby mogli oni korzystać z nauczania zdalnego¹⁷.

Kluczową rolę w tym zakresie odegrał czynnik ludzki. Istotne okazały się przede wszystkim zaangażowanie i poczucie odpowiedzialności ze strony pracowników Uniwersytetu, w szczególności Magdaleny Boś (pracownik administracyjny UTW) oraz prof. Kazimierza Wiecha (kierownik UTW)¹⁸. Nauka seniorów w najistotniejszym czasie (semestr letni roku akademickiego 2019/2020 oraz semestr zimowy roku akademickiego 2020/2021) obejmowała głównie obsługę platformy Teams, poprzez: kontakt telefoniczny z sekretariatem UTW, fotoinstrukcję na oficjalnej stronie internetowej UTW, konsultacje indywidualne oraz komunikator WhatsApp¹⁹. Współczesne narzędzia cyfrowe wymagały od seniorów wyjątkowej umiejętności adaptacji do zupełnie nowych warunków kształcenia. Należy podkreślić, że na początku istniały w tym zakresie

17 Marzena Janta, „Nauczyciel (a)medialny? Kompetencje medialne nauczycieli i ich wykorzystanie w nauczaniu zdalnym”, *Artykuły i rozprawy* 23/4 (2020), 100.

18 Kazimierz Wiech (ur. 18 marca 1950 w Krakowie), profesor doktor habilitowany nauk rolniczych w zakresie ochrony roślin – entomologii. Profesor jest znany ze swojej działalności publicznej. Od 1993 r. współpracuje z Radiem Krakowa, gdzie przygotował ponad 1500 cyklicznych audycji „Bliżej natury” i „Agroserwis”. W 2000 r. zainicjował „Dni Owada” (przedsięwzięcie skierowane do młodzieży szkolnej oraz mieszkańców Krakowa, popularyzujące entomologię i owady). W latach 2002–2007 pełnił funkcję pełnomocnika Rektora AR ds. Festiwalu Nauki w Krakowie. W latach 2008–2010 brał udział w organizowaniu imprezy „Duchowe i Kulturowe Mosty Jednania Między Polską i Ukrainą”. Jest członkiem Komitetu Ochrony Roślin PAN, Rady Naukowej Ogrodu Zoologicznego w Krakowie, Komisji ds. Zieleni Miejskiej przy Prezydencie Krakowa, Kolegium Redakcyjnego czasopisma „Działkowiec”. Miłośnik muzyki chóralnej. W latach 1969–1985 był członkiem Krakowskiego Choru Akademickiego UJ, pełnił m.in. funkcję prezesa i wiceprezesa. W 2003 r. założył Chór Uniwersytetu Rolniczego, a w 2007 r. Chór Męski Środowiska Akademickiego „Agricola”. Jest współtwórcą grupy poetycko-muzycznej „Od czasu do czasu” oraz kabaretu „Na sześciu nogach”. Od 2000 r. organizuje spotkania opłatkowe na UR, a od 2007 r. „Nowogrodzki wieczór kołęd” w Ogrodzie Botanicznym UJ. Był inicjatorem utworzenia Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie. Od 2010 roku sprawuje funkcje kierownika UTW. Zob. *Profesorowie, docenci i doktorzy habilitowani Wyższej Szkoły Rolniczej – Akademii Rolniczej – Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie 1953–2013*, t. 2: Ł–Ż, red. Józef Bieniek, Ewelina Korostyńska, Iwona Pisiewicz (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego), 702–707.

19 ACKiKU, „Sprawozdanie z działalności UTW UR w okresie pandemii”, Kraków 18 grudnia 2020, mps, b. sygn.

trudności i problemy – przede wszystkim wynikające z nieumiejętności obsługi platformy Teams. Najczęściej podczas wykładów tworzono równoległe spotkania i nie wyciszano mikrofonów²⁰.

Organizacja badań własnych

Badaniem zostali objęci słuchacze I, II i III roku Uniwersytetu Trzeciego Wieku działającego przy Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie, figurujący w bazie danych Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego²¹ Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie w latach 2019–2022. Rozkład osób w próbie przedstawia się następująco: rok akademicki 2019/2020 – 352, rok akademicki 2020/2021 – 320, rok akademicki 2021/2022 – 381. W badaniu przyjęto, że kluczową determinantą będą trzy pełne lata akademickie, zaczynając od semestru zimowego roku akademickiego 2019/2020, a kończąc na semestrze letnim roku akademickiego 2021/2022. Zastosowana formuła uwzględnia trzy warianty funkcjonowania Uniwersytetu Trzeciego Wieku, tzn. obejmujące rok akademicki pracy przed pandemią SARS-CoV-2, w trakcie pandemii oraz po zniesieniu wszystkich restrykcji sanitarnych. Wyniki zrealizowanych badań uzyskano z opracowanych wcześniej raportów, sprawozdań znajdujących się w bazie danych archiwum Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego URK oraz przeprowadzonych wywiadów ustnych z pracownikami UTW (Kazimierz Wiech, Magdalena Boś). Opracowywanie uzyskanych wyników badań trwało od kwietnia do czerwca 2023 r.

Udział słuchaczy UTW w zajęciach dydaktycznych

Materiałem wyjściowym do przeprowadzenia analizy badawczej było uzyskanie odpowiedzi na pytanie: Jaka była aktywność słuchaczy w zajęciach dydaktycznych obejmujących wykłady i seminaria po wprowadzeniu nowych metod i technik kształcenia na odległość? Wyniki

20 Magdalena Boś. Informacja udzielona autorowi 25 maja 2023 r.

21 Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego jest ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie utworzoną w 2015 r. W skład tej jednostki wchodzi m.in. Uniwersytet Trzeciego Wieku. Podstawowym zadaniem Centrum jest m.in. prowadzenie działalności kulturalnej, artystycznej i oświatowej w tym kształcenie ustawiczne (aktywizacja osób w wieku emerytalnym należy do tych zadań). Zob. Regulamin organizacyjny Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, § 2 ust. 1.

wykresów nr 1 i 2 klarownie obrazują korelację pomiędzy zajęciami online a obostrzeniami spowodowanymi pandemią SARS-CoV-2. Należy podkreślić, że w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 zajęcia odbywały się do 12 marca 2020 roku z uwagi na wprowadzone ograniczenia w funkcjonowaniu uczelni, zmierzające do przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się epidemii Covid-19²².

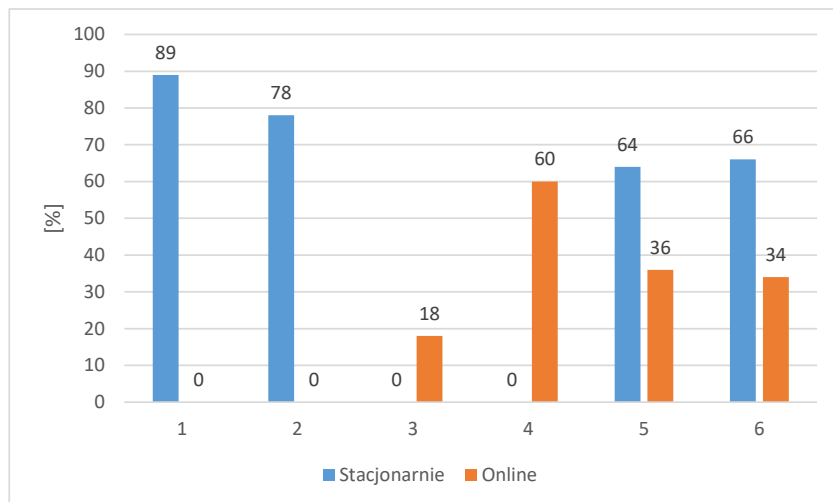
Z planowanych 84 wykładów dla wszystkich roczników zrealizowano w formie stacjonarnej zaledwie 24²³ z frekwencją na poziomie 90%. Wyjątkową i zarazem dość oczywistą korelację obserwujemy na wykresie dotyczącym roku akademickiego 2020/2021, gdzie w semestrze zimowym jest to wartość oscylująca na poziomie 18%, natomiast w semestrze letnim obserwujemy ponad trzykrotny (60%) wzrost respondentów korzystających z narzędzi cyfrowych (wykres 1). Wynika to ze znacznej poprawy umiejętności seniorów, jeśli chodzi o obsługę narzędzi cyfrowych. W roku akademickim 2021/2022 nastąpił powrót do normalnego funkcjonowania jednostki w zakresie prowadzenia zajęć dydaktycznych. Jak wynika z wykresu 1, zajęcia realizowane były w modelu hybrydowym – zarówno stacjonarnie, jak i zdalnie. Decyzja o wprowadzeniu takiej formuły podyktowana była dużym zainteresowaniem słuchaczy UTW zajęciami online²⁴.

22 Zarządzenie Nr 41/2020 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 11 marca 2020 r., § 1 ust. 1.

23 ACKiKU, „Harmonogram zajęć roku akademickiego 2019/2020”, mps, b. sygn.

24 Kazimierz Wiech. Informacja udzielona autorowi 25 maja 2023 r.

Wykres 1. Udział respondentów w wykładach

Częstotliwość

Legenda:

1. semestr zimowy 2019/2020

4. semestr letni 2020/2021

2. semestr letni 2019/2020

5. semestr zimowy 2021/2022

3. semestr zimowy 2020/2021

6. semestr letni 2021/2022

Źródło: badania własne

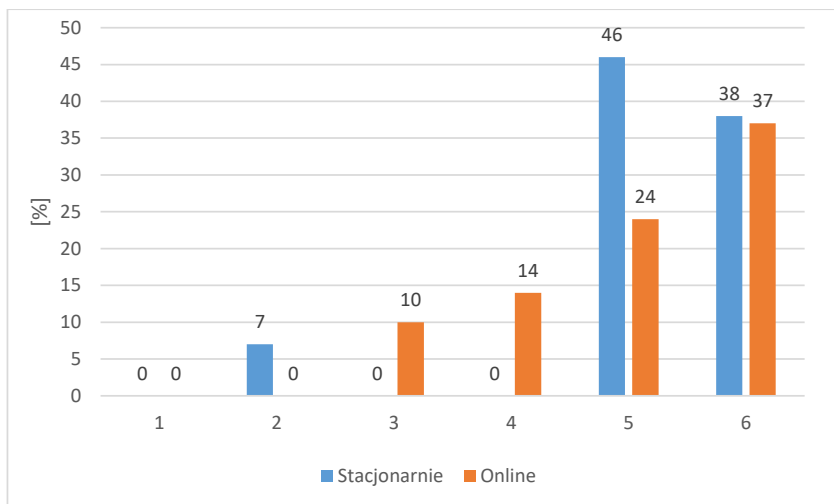
Wykres 2 obrazuje wyniki dotyczące udziału słuchaczy wyłącznie w seminariach. Są to spotkania dyskusyjne z udziałem specjalistów z różnych dziedzin. Pierwsze dwa spotkania zainaugurowano pod koniec semestru letniego roku akademickiego 2019/2020²⁵. W spotkaniu w formie stacjonarnej (w plenerze) wzięło udział 7% seniorów. Udział w zajęciach był fakultatywny dla wszystkich słuchaczy UTW. Z uwagi na restrykcje i liczne ograniczenia obowiązujące na Uniwersytecie²⁶ seminaria w roku akademickim 2020/2021 odbywały się tylko w formie online przy użyciu narzędzi cyfrowych (platforma Teams). Liczba słuchaczy biorących udział w spotkaniach UTW organizowanych w formie zdalnej sukcesywnie rośnie, co jest zauważalne na wykresie 2. W semestrze zimowym roku akademickiego 2021/2022 wprowadzono formułę hybrydową zajęć. Jak można zaobserwować, zastosowane metody kształcenia na

25 Oficjalna strona Uniwersytetu Trzeciego Wieku UR, <https://utw.urk.edu.pl/> (dostęp:23.06.2023).

26 Zarządzenie Nr 146/2020 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 6 sierpnia 2020 r., § 1 ust. 3.

odległość przyniosły zamierzony efekt, szczególnie w trakcie obowiązujących restrykcji oraz po ich zniesieniu. Liczba seniorów uczestniczących w tej formule wzrosła do 37%.

Wykres 2. Udział respondentów w seminariach

Częstotliwość

Legenda:

1. semestr zimowy 2019/2020

2. semestr letni 2019/2020

3. semestr zimowy 2020/2021

4. semestr letni 2020/2021

5. semestr zimowy 2021/2022

6. semestr letni 2021/2022

Źródło: badania własne

Uroczystości i wydarzenia kulturalne

Harmonogram zajęć na Uniwersytecie Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Rolniczym Krakowie w badanym okresie uwzględniał cykliczne uroczystości (inauguracja i zakończenie roku akademickiego, Narodowe Święto Niepodległości) i wydarzenia kulturalne, takie jak: spotkanie opłatkowe, konferencje naukowe, powitanie wiosny itp.²⁷ W badanym

27 ACKiKU, „Harmonogram zajęć roku akademickiego 2019/2020”, mps, b. sygn.; ACKiKU, „Harmonogram zajęć roku akademickiego 2020/2021”, mps, b. sygn.; ACKiKU, „Harmonogram zajęć roku akademickiego 2021/2022”, mps, b. sygn.

Należy podkreślić, że organizacja tego typu wydarzeń stanowi istotny element zachowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Szczególnie istotne jest to w kontekście celebrowania ważnych uroczystości uczelnianych odwołujących się do najpiękniejszych

okresie odbyło się 16 wydarzeń o charakterze kulturalnym. W roku akademickim 2019/2020 były to 4 wydarzenia, tj. inauguracja roku akademickiego, konferencja naukowa UTW, spotkanie opłatkowe oraz zakończenie roku akademickiego²⁸. Jak wynika z wykresu 3, w semestrze zimowym w formie stacjonarnej uczestniczyło aż 80% wszystkich badanych (3 wydarzenia). Wynika to z faktu, iż semestr zimowy prowadzony był w trybie normalnego funkcjonowania, bez żadnych ograniczeń sanitarnych.

W semestrze letnim w roku akademickim 2019/2020 zrealizowano zakończenie roku akademickiego w formie online²⁹. W celu dotarcia do odbiorców w czasie rzeczywistym wykorzystano platformę streamingową (YouTube), a oglądalność odnotowano w raporcie na poziomie 51%³⁰. Należy podkreślić, że semestr letni od marca 2020 roku objęty był restrykcjami sanitarnymi, co skutkowało zawieszeniem zajęć i innych wydarzeń stacjonarnych odbywających się na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie, w tym na UTW działającym na Uczelni³¹. W związku z utrzymującymi się obostrzeniami wydarzenia kulturalne w ramach UTW w roku akademickim 2020/2021 odbyły się w formie online (6 wydarzeń). Uczestniczyło w nich blisko 76% respondentów i we wszystkich wydarzeniach wykorzystywano platformę streamingową YouTube. Kolejne wyniki obejmują rok akademicki 2021/2022, kiedy wprowadzono hybrydową formułę realizacji wydarzeń. Zarówno w semestrze zimowym (52%), jak i letnim (43%) respondenci chętnie korzystali z możliwości wzięcia udziału w organizowanych przedsięwzięciach w formie online (6 wydarzeń)³². Zadania te również realizowano przy pomocy platformy streamingowej YouTube.

praktyk uniwersyteckich (inauguracja, zakończenie roku akademickiego). Uroczystości te budują wśród seniorów poczucie tożsamości, wyjątkowości i przede wszystkim przynależności do społeczeństwa akademickiego na równych zasadach z innymi studentami. Z kolei obchodzenie świąt narodowych (takich jak Narodowe Święto Niepodległości) jest jednym z kluczowych elementów mających na celu podtrzymywanie tradycji i pamięci historycznej.

28 ACKiKU, „Sprawozdanie UTW w roku akademickim 2019/2020”, mps, b. sygn.

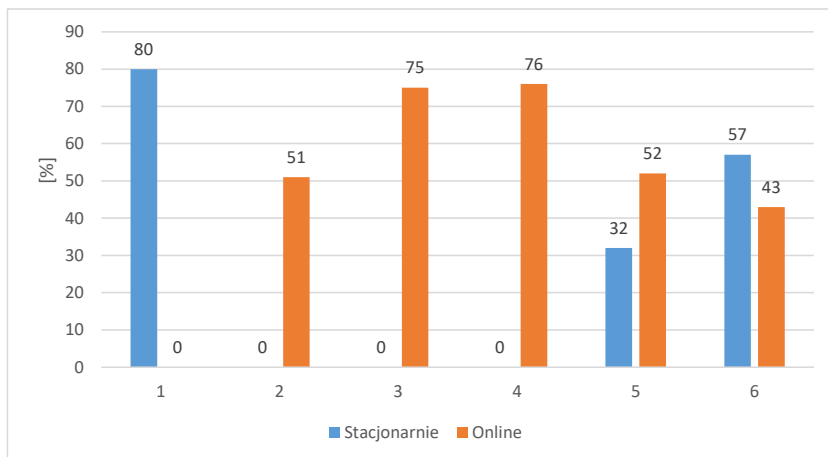
29 *Ibidem*.

30 ACKiKU, „Raport UTW z dnia 28 czerwca 2020 r.”, mps, b. sygn.

31 GOV.pl, *Od 20 marca w całej Polsce obowiązują rozszerzone zasady bezpieczeństwa*, <https://www.gov.pl/web/koronawirus/od-20-marca-w-calej-polsce-obowiazuja-rozszerzone-zasady-bezpieczenstwa> (dostęp: 22.06.2023).

32 Kazimierz Wiech. Informacja udzielona autorowi 25 maja 2023 r.

Wykres 3. Udział respondentów w wydarzeniach kulturalnych

Częstotliwość

Legenda:

1. semestr zimowy 2019/2020

2. semestr letni 2019/2020

3. semestr zimowy 2020/2021

4. semestr letni 2020/2021

5. semestr zimowy 2021/2022

6. semestr letni 2021/2022

Źródło: badania własne

Zakończenie

Wprowadzenie nowych rozwiązań technologicznych niezależnie od wieku zawsze budzi pewien poziom niepewności, szczególnie dla pokolenia wychowanego w świecie analogowym. Analizując wykresy nr 1 i 2, można stwierdzić, że zajęcia na UTW działającym na URK zaczęto prowadzić w formie zdalnej dopiero w semestrze zimowym roku akademickiego 2020/2021. Możemy wnioskować, że taki stan rzeczy wynika m.in. z sukcesywnego przeszkalania i zapoznawania seniorów z nowymi metodami i narzędziami wykorzystywanymi w pracy na odległość. Wyniki badań wykazały, że wprowadzony model nauczania zdalnego na Uniwersytecie Trzeciego Wieku URK sprawdził się i po przyjęciu formuły hybrydowej znalazł zastosowanie również wtedy, gdy restrykcje sanitarne zostały zniesione. Narzędzia cyfrowe używane do realizacji zajęć dydaktycznych seniorów stały się wspomagającym instrumentem kształcenia na odległość i przyniosły zamierzony efekt zarówno w trakcie obostrzeń, jak i po ich zniesieniu. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że uroczystości i wydarzenia kulturalne organizowane w ramach UTW – już po zniesieniu obowiązujących restrykcji – również przyjęły

model hybrydowy. Ma to ogromne znaczenie z uwagi na ograniczone możliwości mobilne seniorów, wynikające z dużych odległości Uniwersytetu od miejsc zamieszkania studentów i czasami ich stanu zdrowia³³.

Zaprezentowane wyniki badań stanowią również dowód na to, że narzędzia cyfrowe służące do kształcenia na odległość (szczególnie używane w czasie rzeczywistym) są ważnym instrumentem aktywizującym seniorów. Ponadto przeprowadzona wyżej analiza działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie zachęca do wdrażania wprowadzonych rozwiązań w podobnych podmiotach realizujących zadania w zakresie kształcenia ustawicznego seniorów, a nawet może stanowić swoistą rekomendację.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie

„Harmonogram zajęć roku akademickiego 2019/2020”, mps, b. sygn.

„Harmonogram zajęć roku akademickiego 2020/2021”, mps, b. sygn.

„Harmonogram zajęć roku akademickiego 2021/2022”, mps, b. sygn.

„Raport z dnia 28 czerwca 2020 r.”, mps, b. sygn.

„Sprawozdanie z działalności UTW UR w okresie pandemii”, Kraków 18 grudnia 2020, mps, b. sygn.

Książki i monografie

Majewska Izabella, Roczniwska Joanna, *Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie* (Kraków: Biuro Informacji i Promocji Uniwersytetu Rolniczego, 2012).

Mazur Joanna, „Nauczanie zdalne. Oswojenie (nie)znanego Wpływ pandemii COVID-19 na szkolnictwo wyższe” (Warszawa: Inkubator Uniwersytetu Warszawskiego).

Czasopisma

Janta Marzena, „Nauczyciel (a)medialny? Kompetencje medialne nauczycieli i ich wykorzystanie w nauczaniu zdalnym”, *Artykuły i Rozprawy*, 23/4 (2020): 87–106.

Palma Agnieszka, „Uniwersytet trzeciego wieku – uczy, integruje i aktywizuje”, *Folia Oeconomica Acta Universitatis Lodziensis* 6/357 (2021): 39–54.

33 *Ibidem*.

Winiarczyk Anna, Warzocha Tomasz, „Edukacja zdalna w czasach pandemii COVID-19”, *Forum Oświatowe*, 33/1 (2021): 61–76.

Rozdziały w monografiach

Profesorowie, docenci i doktorzy habilitowani Wyższej Szkoły Rolniczej – Akademii Rolniczej – Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie 1953–2013, t. 2: Ł–Ż, red. Józef Bieniek, Ewelina Korostyńska, Iwona Pisiewicz (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego), 702–707.

Akty prawne i normatywne

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r., poz. 742, t.j.)

Statut Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 14 grudnia 2022 r., § 4 pkt 3.

Zarządzenie Nr 15/2010 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 30 kwietnia 2010 r.

Zarządzenie Nr 41/2020 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 11 marca 2020 r., § 1 ust. 1.

Zarządzenie Nr 146/2020 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 6 sierpnia 2020 r., § 1 ust. 3.

Regulamin organizacyjny Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, § 2 ust. 1.

Regulamin Uniwersytetu Trzeciego Wieku (Załącznik do Zarządzenia Rektora Nr 155/2020 z dnia 10 września 2020 r.).

Korespondencja

Kazimierz Wiech, Kraków, 25 maja 2023 r.

Magdalena Boś, Kraków, 25 maja 2023 r.

Netografia

GOV.pl, *Koronawirus: informacje i zalecenia*, <https://www.gov.pl/web/koronawirus> (dostęp: 23.06.2023).

GOV.pl, *Od 20 marca w całej Polsce obowiązują rozszerzone zasady bezpieczeństwa*, <https://www.gov.pl/web/koronawirus/od-20-marca-w-calej-polsce-obowiazuja-rozszerzone-zasady-bezpieczenstwa> (dostęp: 22.06.2023).

Oficjalna strona Uniwersytetu Trzeciego Wieku UR, <https://utw.urk.edu.pl/> (dostęp: 23.06.2023).

